## ૧૧ ઓગસ્ટ ૨૦૧૯ –ઉત્તર પેપર - ગુણ - ૧૦૦

## સર્ટીફીકેટ કોર્સ શ્રેણી – ૧૩

**પ્રશ્ન ૧. દશવૈકાલિક સૂત્ર ના આધારે જવાબ લખો.** **(૨૫)**

**(ક)**

૧) જે ય કંતે પિએ ભોએ, લધ્ધે વિ પિઠઈ કુવ્વઈ ।
સાહીણે ચયઈ ભોએ, સે હુ ચાઈત્તિ વુચ્ચઈ ।।
**ભાવાર્થ : જે વળી કમનીય અને પ્રિય ભોગો મળવાં છતાં પણ સ્વાધિન પણે પોતાની મરજીતે ભોગો તરફથી નજરવાળી લઈ, તેનો ત્યાગ કરે છે, તે જ ખરેખર ત્યાગી કહેવાય..**

૨) ખવિત્તા પુવ્વકમ્માંઈ, સંજમેણ તવેણ ચ। (૪)
સિધ્ધિમગ્ગ મણુપ્પતા, તાઈણો પરિણિવ્વુડા ।।
**ભાવાર્થ : સંયમ અને તપ દ્વારા પૂર્વ સંચિત સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરીને, સમ્યગ્ દર્શન દ્વારા મોક્ષમાર્ગ પ્રાપ્ત કરીને, છ કાયના જીવોના રક્ષક બનીને નિર્વાણને (મોક્ષને) પામે છે.**

૩) ધમ્મો મંગલ મુક્કિટઠં, અહિંસા સંજમો તવો ।(૨)
દેવા વિ તં નમંસંતિ, જસ્સ ધમ્મે સયા મણો।।

**(ખ)**

૧) દશવૈકાલિક સુત્રના બીજાં અધ્યયનનું નામ શ્રામણ્યપૂર્વક અથવા (સામણ્ણપુવ્વયં) અધ્યયન. તે અધ્યયનમાં રાજેમતિ અને રહનેમિનો સંવાદ છે.
૨) સાધુના અનાચાર પર છે.
૩) દુક્કરાઈ કરિતાણં, દુસ્સહાઈ સહિતુ ય।
કે ઇત્થદેવલોએસુ, કેઈ સિજ્ઝંતિ ણીરયા ।।
૪) (અ) એવં કરેંતિ સંબુધ્ધા, પંડિયા પવિયક્ખાણા ।
વિણિયટ્ટંતિ ભોગે સુ જહા સે પુરિસોત્તમો ।।
(બ) આયાવયંતિ ગિમ્હેસુ, હેમંતેસુ અવાઉડા ।
વાસાસુ પડિસંલીણા, સંજ્યા સુસમાહિયા ।।

**(ગ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.** **(૬)**

૧. ઉનાળામાં
૨. પીડા આપતો
૩. ત્યાગ કરે છે.
૪. સુસ્થિત
૫. ખપાવીને
૬. કહેવાય છે.

**પ્રશ્ન ૨. સામાયિક પ્રતિક્રમણના આધારે જવાબ લખો.** **(૧૦)**

**(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.**

૧) પ્રમાદ એટલે મૂર્ચ્છા, મોહનો ભાવ, આત્માના લક્ષ સિવાયની દરેક પ્રવૃત્તિ પ્રમાદ કહેવાય છે. પરમાં આનંદ માનવો તે પ્રમાદ છે. જ્યારે જે સમયે જે કાર્ય કરવાનું હોય તેમાં શક્તિ અને સામર્થ્ય હોવા છતાં વિલંબ કરવો કે વીર્ય ફોરવવું નહીં તે આળસ છે. પ્રમાદ જાણીને અને અજાણતા થાય છે. આળસ જાણીને જ કરવામાં આવે.

૨) આગમ ત્રણ પ્રકારના છે.
(૧) સુત્તાગમે - સુત્ર રૂપી આગમ
(૨) અત્થાગમે - અર્થ રૂપી આગમ
(૩) તદુભયાગમે - સુત્ર અને અર્થ બંને રૂપ આગમ

૩) વિના કારણ આત્માનું દંડાવું તે અનર્થાદંડ છે. આત્મા ચાર પ્રકારે દંડાય છે.
(૧) અવજ્ઝાણચરિય - માઠું ધ્યાન ધરવાથી. (આર્તધ્યાન - રૌદ્રધ્યાન કરવાથી)
(૨) પમાયાચરિયં - પ્રમાદ કરવાથી
(૩) હિંસપ્પયાણં - હિંસા થાય તેવાં શસ્ત્રો આપવાથી
(૪) પાવકમ્મોવએસં - પાપકર્મનો ઉપદેશ આપવાથી.

**(ખ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો. (કોઈપણ ચાર)** **(૪)**

૧. આકુળવ્યાકુળતાથી
૨. આર્તધ્યાન - રૌદ્રધ્યાન ધર્યું હોયે
૩. અંગીકાર કરું છું.
૪. પ્રતિલેખના ન કરવા પડે
૫. ભોગે નહીં
૬. લોકમાં ઉત્તમ

**પ્રશ્ન ૩. નિયંઠા ને આધારે જવાબ લખો.** **(૨૫)**

**(ક) કોઈ પણ બે દ્વાર લખો.** **(૪)**

૧) સર્વથી થોડાં નિગ્રંથ નિયંઠા, તેથી પુલાક સંખ્યાતગુણા તેથી સ્નાતક સંખ્યાતગુણા, તેનાથી બકુશ સંખ્યાતગુણા, તેથી પડિસેવણા સંખ્યાતગુણા, તેથી કષાયકુશીલ સંખ્યા ગુણા.

૨) પુલાક, બકુશ, પડિસેવણા તીર્થમાં હોય, શેષ ત્રણ તીર્થ અને અતીર્થ બંનેમાં હોય (અતીર્થમાં તીર્થંકર, પ્રત્યેક બુધ્ધ આદિ હોય.

**૩)** પુલાક, નિગ્રંથ, સ્નાતક નોસંજ્ઞાબહુત્તા હોય બકુશ, પડિસેવણા અને કષાય કુશીલ સંજ્ઞાબહુત્તા અને નોસંજ્ઞાબહુત્તા હોય.

**(ખ)**

૧) નિયંઠાનો થોકડો ભગવતી સૂત્ર શતક-૨૫ ઉદ્દેશો ૬ ના આધારે છે. તેની ત્રણ ગાથાઓ છે. ૩૬ દ્વાર છે.

૨) પુલાક ગતિ જઘન્ય સુધર્મદેવલોક ઉત્કૃષ્ટ - સહસ્સાર દેવલોક
પુલાક સ્થિતિ જઘન્ય પ્રત્યેક પલ્ય ઉત્કૃષ્ટ ૧૮ સાગર

૩) પુલાક પ્રથમ ચાર પદવીમાંથી કોઈપણ ૧ પદવી પામે.

૪) પુલાક જઘન્ય ૧ ભવ ઉત્કૃષ્ટ ૩ (મનુષ્યના ભવ કરે.

**(ગ)**

૧) બકુશના ગુસ્થા ૬, ૭ છે.

૨) પડિસેવણામાં ૪ શરીર - ઔદારિક, વૈક્રિય, તેજસ, કાર્મણ.
૩) બકુશમાં ત્રણ પરિણામ - હિયમાન - ઘટતાં, વર્ધમાન - વધતાં અવસ્થિતિ - સમાન.
૪) પડિસેવણા ૭ અથવા ૮ કર્મ બાંધે.

**(ઘ)**

૧) કષાયકુશીલ - ફોતરાવાળી કચરા વિનાની શાળ જેવાં છે.
૨) કષાયકુશીલનાના પાંચ ભેદ છે
(૧) જ્ઞાન કષાય કુશીલ (૨) દર્શન કષાય કુશીલ (૩) ચારિત્ર કષાય કુશીલ (૪) લિંગ કષાય કુશીલ (૫) અહાસુહમ કષાય કુશીલ
૩) કષાયકુશીલમાં ૨-૩-૩-૪ જ્ઞાન
૨ મતિ-શ્રુત, ૩ મતિ-શ્રુત-અવધિ, ૩ મતિ-શ્રુત-મન પર્યવ, ૪ મતિ-શ્રુત-અવધિ-મનપર્યવ.

**(ચ) ટુંક માં જવાબ લખો.**

૧) ચરમ સમય નિગ્રંથ
૨) અપ્રતિસેવી
૩) અહમેન્દ્ર
૪) પરસ્પર તુલ્ય અને અનંતગણા.

**પ્રશ્ન ૪. સંજયાને આધારે જવાબ લખો.** **(૨૫)**

**(ક) કોઈ પણ બે દ્વાર લખો.** **(૪)**

૧) ક્ષેત્ર દ્વાર :- પ્રથમ ચાર સંયતિ લોકના અસંખ્યાતા ભાગમાં હોય, યથાખ્યાત ચારિત્રી લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં, ઘણાં અસંખ્યાતા ભાગોમાં અથવા સર્વલોકમાં હોય (કેવળ સમુદ્રઘાત અપેક્ષા)
૨) સમુદ્ઘાત દ્વાર :- સામાયિક, છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રમાં છ સમુદ્ઘાત (કેવળ વર્જીને) પરિહાર વિશુધ્ધમાં પ્રથમ ત્રણ સમુદ્ઘાત - સુક્ષ્મસંપરાયમાં એક પણ નહીં, યથાખ્યાતમાં જો હોય તો ૧ કેવળ સમુદ્ઘાત.
૩) વેદ દ્વાર :- સામાયિક, છેદોસ્થાપનીય ચારિત્રમાં સવેદી (૩ વે) તથા અવેદી.
પરિહારવિશુધ્ધ ચારિત્ર પુરુષવેદી અથવા નપુસંક વેદી, સુક્ષ્મસંપરાય, યથાખ્યાત ચારિત્ર - અવેદી (ઉપશમ કે ક્ષીણ અવેદી)

**(ખ)** **(૫)**

૧) ઈત્વિરીક સામાયિક ચારિત્ર - જઘન્ય - ૭ દિવસ, મધ્યમ ૪ માસ, ઉત્કૃષ્ટ ૬ માસ સુધીની કાચી દિક્ષાવાળાનું છે.
૨) ઘણાં જીવની અપેક્ષાએ સામાયિક અને યથાખ્યાત ચારિત્રનું અંતર ન પડે.
૩) સામાયિક ચારિત્રી, ક્ષયોપશમ ભાવમાં હોય.
૪) એક જીવની અપેક્ષાએ સુક્ષ્મસંપરાય ચારિત્રની સ્થિતિ. જ. ૧ સમય ઉ. અંત : મુર્હુત

**(ગ) જોડકાં જોડો** **(૫)**

૧-૪, ૨-૨, ૩-૫, ૪-૩, ૫-૧

**(ઘ) ખાલી જગ્યા પુરો.** **(૫)**

૧) ૧, અનંતા.
૨) પાંચ અનુત્તર વિમાન, ૩૩ સાગર
૩) અતિચાર, નિરતિચાર
૪) ૪, ૯

૫) સુક્ષ્મસંપરાય, સામાયિક ચારિત્રવાળા.

**(ચ) માગ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો. (કોઈપણ ત્રણ)** **(૬)**

૧) સર્વથી થોડાં સંયમ પર્યાય સામાયિક અને છેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રના (પરસ્પર તુલ્ય) સર્વથી વધારે સુક્ષ્મ સંપરાય ચારિત્રના ઉત્કૃષ્ટ સંયમપર્યવ અને યથાખ્યાત ચારિત્રના સંયમ પર્યવ (પરસ્પર તુલ્ય)

૨) સામાયિક ચારિત્રી અવસર્પિણી કાળના ૩-૪-૫ આરામાં જન્મે અને ૩-૪-૫ આરામાં વિચરે અને ઉત્સર્પિણીકાળમાં ૨-૩-૪ આરામાં જન્મે અને ૩-૪ આરામાં વિચરે.

૩) યથાખ્યાત ચારિત્રમાં બે પરિણામ વર્ધમાન અને અવસ્થિત વર્ધમાનની સ્થિતિ જ. અને ઉ. અંતમુર્હુતની અવસ્થિતની સ્થિતિ જ. ૧ સમયની અને ઉ. દેશ ઉણા ક્રોડ પૂર્વ વર્ષની.

૪) સ્ત્રીવેદ પરિહાર વિશુધ્ધ ચારિત્ર અને યથાખ્યાત ચારિત્રમાં ન લાભે, કારણ સ્ત્રી પરિહારવિશુધ્ધ ચારિત્ર ગ્રહણ કરી શકે નહીં, તેમજ સુક્ષ્મસંપરાય ચારિત્ર અને યથાખ્યાત ચારિત્રમાં જીવ અવેદી હોય છે. તેથી ત્યાં સ્ત્રીવેદ લાભે નહીં.

**પ્રશ્ન ૫. ભકતામરને આધારે જવાબ લખો.** **(૧૫)**

**૧) નીચેની ગાથા પૂર્ણ કરો.** **(૪)**

૧) અલ્પશ્રુતં શ્રુતવતાં પરિહાસ ધામ,
ત્વદ્ ભક્તિરેવ મુખરી કુરુતે બલાન્મામ્ ।
યત્ - કોકિલઃ કિલ મધૌ મધુરં વિરૌતિ,
તચ્ચારુ ચામ્ર કલિકા નિકરૈક હેતુઃ।।

૨) નાત્યદ્ભૂતં ભુવન ભૂષણ । ભૂતનાથ ।
ભુતૈગુણૈર્ભુવિ વન્તમભિષ્ટુવન્તઃ ।
તુલ્યા ભવન્તિ ભવતો નનુ તેન કિંવા ।
ભૂત્યાશ્રિતં ય ઈહ નાત્મસમં કરોતિ ।।

૩) સોઙહં તથાપિ તવ ભક્તિવશાન્મુનીશ ।
કર્તું સ્તવં વિગત શક્તિરપિ પ્રવૃતઃ
પ્રીત્યાત્મ વીર્યવિચાર્ય મૃગો મૃગેન્દ્રં,
નાઙભ્યેતિ કિં નિજશિશો પરિપાલનાર્થમ્ ?

**૨. ગાથા લખી ભાવાર્થ લખો કોઇપણ ૨** **(૮)**

૧) મત્વેતિનાથ! તવ સંસ્તવનં મયેદ,
મારભ્યતે તનુધિયાઙપિ તવ પ્રભાવત ।
ચેતો હરિષ્યતિ સતાંનલિની દલેષુ,
મુક્તાફલ દ્યુતિમુપૈતિ નનૂદ બિન્દુઃ।।

હે નાથ! એમ માનીને હું અલ્પબુધ્ધિ હોવાં છતાં પણ તમારું રૂડું સ્તવન રચવાનો પ્રારંભ કરું છું, જેવી રીતે કમળપત્ર પર પડેલું જળનું બિન્દુ, મોતી જેવી શોભા ધારણ કરે છે. તેવી રીતે આ સ્તોત્રના પ્રભાવથી સત્પુરુષોના ચિત્તનું હરણ કરશે અર્થાત્ પ્રસન્ન કરશે.

૨) બુધ્યા વિનાકપિ વિબુધાર્ચિત પાદપીઠ।
સ્તોતું સમુદ્યત મતિર્વિગતત્રપોઙહમ ।
બાલં વિહાય જલ - સંસ્થિત મન્દુ બિમ્બમ્,
મન્યઃ ક ઇચ્છતિ જનઃ સહસા ગ્રહીતુમ્ ।।

ભાવાર્થ પાણીમાં પડેલું ચંદ્રનું પ્રતિબિંબ વગર વિચાર્યે પકડવાની ઇચ્છા બાળક સિવાય બીજો કોણ કરે ? (અર્થાત્ કોઈ ન કરે) તેવી જ રીતે તમારી સ્તુતિ કરવા યોગ્ય મારી બુદ્ધિ નથી છતાં પણ હું લજ્જારહિત થઈને, તમારી સ્તુતિ કરવાં તૈયાર થયો છું.

૩) આપના સમાન રૂપવંત બીજું કોઈ નથી તે દર્શાવતી ગાથા :
યૈઃ શાન્તરાગ રુચિભિઃ પરમાણુભિસ્ત્વં,
નિર્માપિતસ્ત્રિભુવનૈક લલામ ભૂત।
તાવન્ત એવ ખલુ તેડપ્યણવઃ પૃથિવ્યાં,
યત્તે સમાનમરં નહિ રૂપમસ્તિ।।

ભાવાર્થ : ત્રણે લોકને વિશે એક માત્ર આભૂષણ રૂપ હે પ્રભુ. શાન્તરસની પ્રભાવાળા ઉજ્જવળ પરમાણુઓ વડે આપનું શરીર બને છે, તે પરમાણુઓ ખરેખર પૃથ્વી વિશે તેટલાં જ હતાં તેથી જ આપના સમાન રૂપવંત બીજું કોઈ હવે નથી.

**૩. નીચેના શબ્દો ના અર્થ લખો. (કોઈ પણ ૬)** (૩)

૧) અનિમેષ - મટકું માર્યા વગર

૨) નિર્માપિત - ઘડેલ છે

૩) ભૂતૈઃ - વિદ્યમાન

૪) જલજાનિ-સરોવરમાં રહેલાં

૫) ધિયા - બુધ્ધિ

૬) આસ્તાં - દૂર રહો.

૭) પ્રીત્યા- પ્રીતિને વસ થઈને

૮) આક્રાન્ત - ઘેરી લીધેલું.

**અથવા**

**પ્રશ્ન ૫. જયઘોષ – વિજયઘોષ વાર્તાના આધારે જવાબ લખો.** (૫)

**(ક) નીચેના પ્રશ્નોનો ટૂંકમાં જવાબ લખો.**

૧) જૈન મુનિનો ઉપદેશ સાંભળીને જયઘોષમુનિને વૈરાગ્ય ભાવ ઉત્પન્ન થયો.
૨) સમભાવ ધારણ કરવાથી શ્રમણ બનાય છે.
૩) જયઘોષ મુનિના મતે જે મનુષ્ય કામભોગથી અલિપ્ત રહે છે. તે બ્રાહ્મણ કહેવાય છે.
૪) જયઘોષમુનિના મતે ધર્મમાં મુખ્ય કાશ્યપ ગોત્રીય ભગવાન મહાવીર છે.

૫) પ્રસ્તુત વાર્તા ઉત્તરાધ્યન સૂત્ર અધ્યયન ૨૫ના આધારે છે.

**(ખ) ખાલી જગ્યા પુરો :-** (૪)
૧) તપ, સંયમ
૨) ભ્રમણ, મુક્ત
૩) વેદ, વેદાંત
૪) મુનિ, તાપસ

**(ગ) નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો. (કોઈ પણ બે)** (૬)

૧) બ્રાહ્મણના લક્ષણ - પાઠાવલી પુસ્તક -૪ પેજ નં.૬૯-૭૦

૨) જેવી રીતે ભીનો ગોળો ભીંત પર ફેંકવામાં આવે તો તે ભીંત સાથે ચોંટી જાય છે તેમ દુર્બુદ્ધિવાળા અને આસક્ત મનુષ્યો વિષયોમાં ચોંટી જાય છે અને કર્મોથી લેપાય છે. અને જેમ સુકો ગોળો ભીત પર ચોંટતો નથી તેમ વિરકત સાધક સુકા ગોળાની જેમ કર્મોથી લેપાતા નથી.

૩) તીર્થંકરોએ બતાવેલ ધર્મ તત્વોનું, સમતા આદિ ગુણોનો આચરણ કરવાથી જ પૂર્ણ જ્ઞાની અને સર્વ કર્મથી મુક્ત બનાય છે, તે જ બ્રાહ્મણ છે. જે ગુણસંપન્ન અને બ્રાહ્મણોમાં ઉત્તમ છે તેઓ જ પોતાના અને બીજાંના આત્માનો સંસાર સમુદ્રમાંથી ઉધ્ધાર કરવામાં સમર્થ હોય છે.

**જય જિનેંદ્ર**

Shri Greater Bombay Vardhman Sthanakvasi Jain Mahasangh

Conducted

MATUSHRI MANIBEN MANSHI BHIMSHI CHHADVA DHARMIK SHIKSHAN BOARD

Website : jainshikshan.org                    E-mail : jainshikshanboard@gmail.com

## ૧૧ ઓગસ્ટ ૨૦૧૯ - ઉત્તર પેપર - ગુણ - ૧૦૦

## સર્ટીફીકેટ કોર્સ શ્રેણી – ૧૪

**પ્રશ્ન ૧. સામાયિક પ્રતિક્રમણનાં આધારે જવાબ લખો.** (૧૦)

**(અ)**

૧) શ્રાવક વ્રતના અતિચાર ૯૯ છે. જ્ઞાનના ૧૪, દર્શનના ૫, ચારિત્રના ૭૫, અને તપના ૫. તે ૯૯ અતિચારોને જાણીને માત્ર છોડવા યોગ્ય છે. પણ આદરવા યોગ્ય નથી.

૨) જિન માર્ગથી ઓછી પ્રરૂપણાવાળા આત્માને અંગૂઠા જેવડો, ચોખા જેવડો માને તે આત્માને સંપૂર્ણ બ્રહ્માંડમાં (લોકમાં) વ્યાપેલો માનવો તે અધિક પ્રરૂપણા છે. પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ આ પાંચ મહાભૂતથી જીવ ઉત્પન્ન થયો છે એમ માનવું તે વિપરીત પ્રરૂપણા છે.

૩) ૮૨ બોલનું પ્રતિક્રમણ ૧૨૪ દોષ ટાળીને કરવાનું છે. ૮૨ બોલને - ૨૫ મિથ્યાત્વ. ૧૨ અવ્રત. ૫ પ્રમાદ - ૨૫ કષાય. ૧૫ અશુભયોગ તે બોલ પ્રતિક્રમણના ૧૨૪ દોષ ટાળીને તે ૯૯ અતિચારમાંથી જ્ઞાનના ૧૪ છોડીને ૮૫ અતિચાર લાગ્યાં હોય તે ૮ જ્ઞાનાચાર - ૮ દર્શનાચાર - ૮ ચારિત્રાચાર ૧૨ તપાચાર, ૩ વીર્યાચાર એમ ૩૯ બોલની આરાધના ન કરી હોય ૮૫+૮+૮+૮+૮+૧૨=૧૨૪ દોષ ટાળી પ્રતિક્રમણ કરાય.

**(બ) અર્થનાં મુળ પાઠ લખો.** (૩)

૧) વિસોહિ કરણેણં

૨) ચિંતવનાર્થં

૩) ઉસભાઈ મહાવીર

**ક) ખાલી જગ્યા પૂરો.** (૨)

૧) ગાંઠડી છોડી તાળા પર કુંચીએ કરી પડી વસ્તુ ઘણીયાતી

૨) રૂવેણં ગંધેણં રસેણં

**પ્રશ્ન ૨. પુચ્છિસુણંના આધારે જવાબ લખો.** (૩૦)

**અ) નીચેની ગાથાઓ ભાવાર્થસાથે લખો !** (૨૦)

**ગાથા** -૧) પુચ્છિંસ્સુ ણં સમણા માહણાય, અગારિણો યા પર તિત્થિ આય ।
સે કેઈ ણેગંતહિય ધમ્મમાહુ, અણેલિસં સાહુ સમિક્ખયાએ ।।
**ભાવાર્થ :** શ્રી સુધર્મસ્વામીને શ્રી જંબુસ્વામીએ પુછ્યું કે હે ભગવાન! શ્રમણો- બ્રાહ્મણો - ગૃહસ્થો તથા અન્ય દર્શનીકો મને પુછે છે કે એકાંત હિતકારી અને ઉત્તમ ધર્મને સમ્યક્ પ્રકારથી કોણ કહેલ છે?

**ગાથા** ૯) સેવીરિએણં પડિપુન્ન વીરિએ, સુદંસણે વા ણગસવ્વ સેઠ્ઠે ।
સુરાલએ વાસિ મુદાગરે સે, વિરાયએ ણેગ ગુણોવવે એ ।।